UNIVERSITETI I SHKODRES
"LUIGJ GURAKUQI"
BIBLIOTEKA
751

372.4

AGF
25

LIBËR I PARË

apo

Abetár

për

Shkolla Fillore

të Shqypnís

PËPILUEM E MBLEDHË
PREJ
GASPËR BELTOJËS
DREJTORIT T'ARSIMIT TË SHKODRËS.

INSTITUTI PEDAGOGJIK DYVJEÇAR
SHKODER
BIBLIOTEKA

SHKODER 1921
Shtypshkroja „NIKAJ„

PJESË E PARË.

i, í, î.

i, í, î.

i, í, î, i,

i, î, í, i,

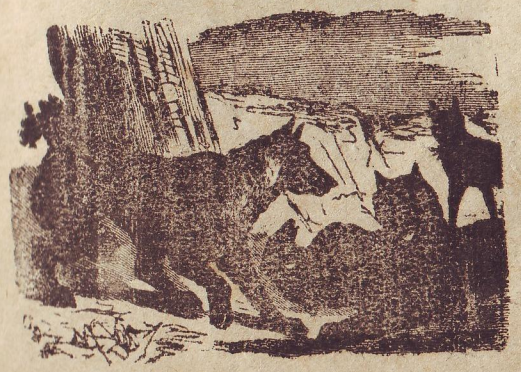

u, ú, û.

u, ú, û.

u, iu, ui, ú, ui, iu, ú.

u, ui, û, ú, iu

t, **t,**

ti, tui, tu-tu, tu-ti

tui, u tut, tu-it, ti.

j, **j,**

ju, u-ji, i tij u tut.

ujt, i ju-ji, ijt, tu-tju

e, ë, é, ê.

e, ë, é, ê.

je, je-të, tu-te, te-të, të jet, ej-të, u-ji

tej, i te-ti, te-jet, tê-jë, e tu-ti, jé.

l, **l,**

lê le-u te-li, lu-le lu-tu, u-le, tul.

lê, i lét, u lut, i lé-ti, i-te-ti,
u ul te-li.

ll, **ll,**

llu-llë, i ti-lli tu-llë, u-lli-jt lloj.

llu-llë, i ti-lli, tu-llë, lloj, lu-je.

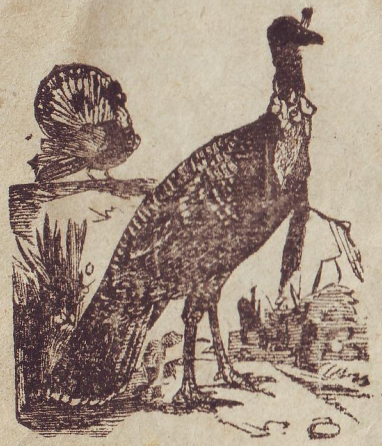

l, **b,**

bé, tu-bë lu-le, bje te u-ji.

e bi-ja, bi-bë, el-bi, bli.

bu-lë, be-li, u be-tu-e, bu-lu-e,

bîj-ti, i bu-ti.

h, **h,**

hejt, te-hi, he-lli, ih, hu-ti,

he-be, be-be, be-hi.

hî - te, he - be, u - hu - tu-e,

he - lli, hejt.

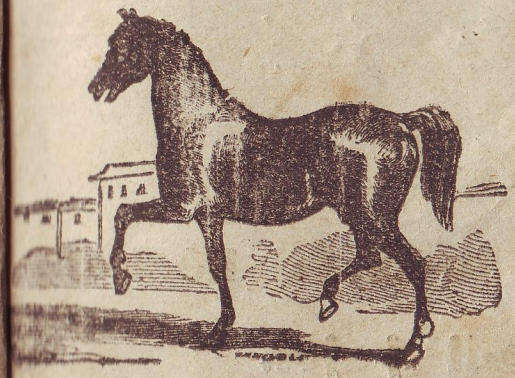

k, **k,**

kë, kij, kuj, kë-tij, kë, kë-ji,

ku-llë, ku-le-të.

kû, kë-tê, kî-ji, tul bu-ke,

kû i ké lu-let? ik te he-bet!

o, ó, **o, ó,**

kot, to-kë, tot, ko-llë, ko-lli,

to-llë, to-llë ko-je.

bu-kë, o-kë, to-kë, ti ké koll,

ko-ko-ti j jot.

(arnêmi)

a, á, â,

a, á, â.

la-la, la-lli, ku-lla, tu-lla,

i-ku ka-li, ka-loj ba-ba.

ba-ti, ku-ti, hu-ti ha-te kî-ja,

e la ta-ka-ti, ka-lo te ta-lla-lli.

d, **d,**

de-di, de-le, da-da, a e di

hú i dal-la? dé-lli i ba-llit,

hú i la du-jit,

o-dë, de-di, da-da, te-li

â i ho-llë, hajt te

da-ja, dja-lit i duel li-ja.

dh. **dh,**

dhi, dha, i dha dhe-të dhí

e dhe-të de-le, dha-mbi i ka-lit,

li-dhi de-let te dho-ma.

e-dhi, edhe, a u lo-dhe? u-lu

edhe ti! jé î idh-të, u lo-dha

tue dá të dhe-tat e to-kës.

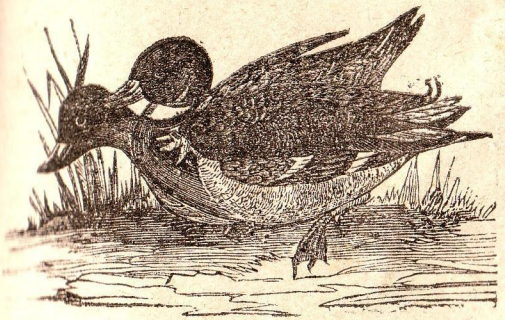

r, **r,**

ri-të, ro-jat, aj ká do-rë të bu-

kur, ké dhe-të dhí e tje-tër jo,

ko-ra á e bar-dhë, ba-ro-ti a te-rë.

u-ra, a-ra, e-ra, ru-je,

te de-ra! ba-ba u-ro-te djelmt.

c, **c,**

ci-ri-ko-ka, cir-ka, mi-ca,

kû a lu-mi mâ ce-kë? ko-te-ci

hà nji bi-rë, pra-llat ja-në

të bu-ku-ra.

ca-pi, co-pa, mi-ca e da-ci

ruej-në te bi-ru-ca, u-ji kû rrjedh

â mâ ce-kë, e da-va dar-dhën

co-pa co-pa.

ç, **ç**

çer-dhe, ço-ba-ni. ço-ju he-ret

në na-de! çil-ci çi-të de-rën,

ça-ra-pi à i madh, ça-ka-lli

bër-tet në pyll.

çe-pi, çu-pa, çi-ka, çe-pi i

je-bri-kut, ço-ba-ni del me vi-ça

në li-vall, ça-pi-ni â i ver-dhë.

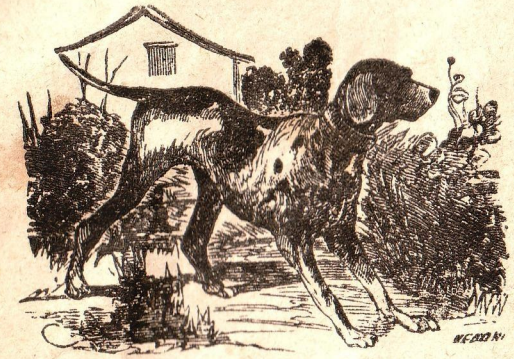

q, **q,**

qe`ni, qe`rre, qe`le`ri, ba`ba

qor`ton dja`lin, li`qe`ni â i

hap`të, pi`mët pi`qen në ve`rë,

qy-qe, qie-lla, qe-pa, qe-pe

pet-kun mi-rë! na voj-ti

pu-na huq, qe-pa e ke-qe

çar-të dar-kën.

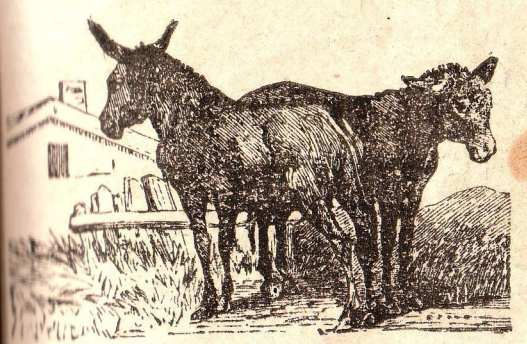

g, **g,**

go`ma`ri, go`ja, gu`ri, gel`qe`rja

â e bar`dhë, go`gla rri mbi uj,

qe`rrja ba`rë gur e ra`në

go`ta la`het

ga-di, gi-ri, go-ja, kërç â

go-màr i vo-gël, m'a nep

nji gotë me uj! go-ma-ri e-cë

ka-dal, ko-la gi-ci-lo-het.

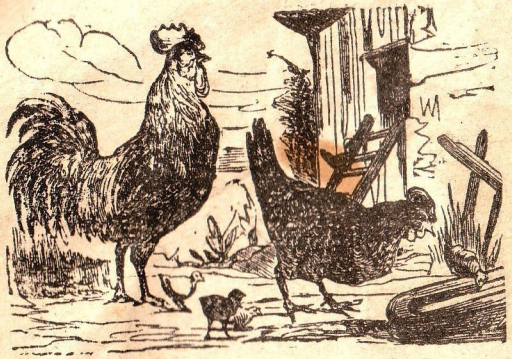

gj, **gj.**

gje-li, gje-ta, do-gja, për-gje-gji

ba-bës, gy-gji gy-hon, gja-ku

â i kuq, nji gjy-le he-ku-ri,

gjy-te-ti â i mirë.

gjê-ja, gje-ta, plu-mi, gje-li na çon prej gju-mit, gjur-ma e ka-lit â e ma-dhe, gje-je gjâ-në qi pa-te.

s, **s,**

si-ta, sy-ni, sa-na, vë-llau kà

nji sa-hat a-ri, su-ka â nji mal

i vo-gël, ro-sa â si vi-ka.

ti-si, li-si, sy-ka, si-te mie-llin me si-të t' im-të, mos i bân keq kujt! ru-je ve-din prej pun-vet të kë-qi-ja.

Nr. inv. 741

sh, **sh,**

she-ga, sha-mi-ja, she-shi,

shju bjen në di-mën, bresh-ni

bân dam, shër-ma-she-ku i

ngji-tet mu-rit.

sha-la, sho-sha, sho-ta, da-je

sha-pin prej she-qe-rit!

shum kush rre-het në ket

she-kull, shi-kjo ve-din.

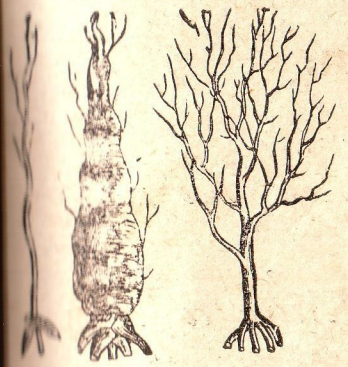

rr, **rr,**

rrot, te-rri, rri vro-tull

o-bo-rrit! dja-li i ur-të â në

dho-më, de-lja ha bár

në djerr.

rra-llë, a-rra, rru-dha, u-ji

rrjedh te a-ra, rru-dhat e

do-rës, a rri ba-ba

te de-ra? rrâ-ja â në dhé.

n. **n.**

ne`ni, nu`ni, kúr bân ha`na?

na dha bodh mo`lla, a â

nu`ni i madh? u`lli`ni

ha`het.

nu-na, na-dja, na-tën â terr,

rri-ni te dhi-ja! në na-dje

di-het di-ta, a â de-lja e rra-llë.

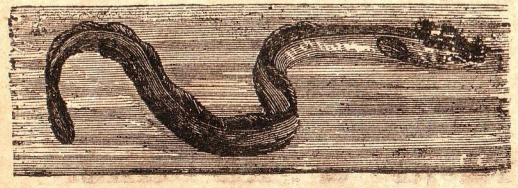

nj. **nj.**

nja`la, nji`la nju`tu kah

de`ra! aj udh`ton në kál,

nja`la rri n'uj, nji

rret nji`la.

nji, njê-na, a â nje-rju i

ur-të? nji-tu n' atë bokë!

nja-la â në lloj të bo-llës!

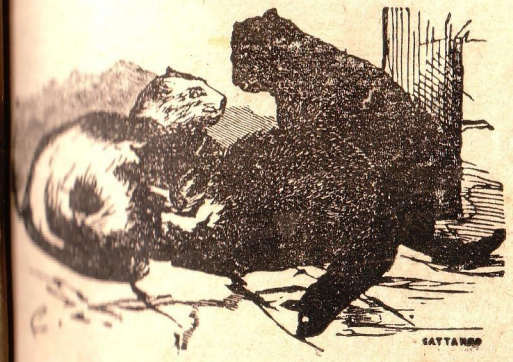

m. **m.**

mi`ni, mu`ri, mi`hu i mi`rë

të ta`në hi`rë, na`tën del

mi`ni me brém, a jé ti i

má`rë?

mi-rë, ma-li, a jé ti djal
í njo-më? na-nën e merr
ma-lli, maj-mu-ni më mo-
ri mo-llën.

v, **v.**

vi`lja, vi`da, ve`mja, de`lja

hu`llo`të në li`vall, a du`ron

ti lav`din e huej? vau

ha vrje`dhë të ma`dhe.

va-na, ve-li, la-va, a-vi-tu
te vo-tra! na a-rrij-ti ve-ra,
va-la e de-dit â e ma-dhe,
ve-ton moti.

y, ý, ŷ. **y, ý, ŷ,**

i`ynë, të`lyn, hau bër`ly`het,

a bân tym dho-ma? byl-by-li

â në li-vall, nji yr-nek i

mi-rë.

hy-lli, dy-lli, yl-be-ri â i

bu-kur, dyert ja-në thy-em,

ty-mi i by-kut nji-tet nalt,

a my-ket bu-ka?

p. **p,**

pllu-mi pa-ta-ni, kap nji

li-bër në do-rë! lu-je ka-pa-kun

e de-rës, në li-va-lle ká bár

të madh.

pe-la, pa-ta, pu-la, lo-pa

ly-që bár, ky â pje-pën i

pá pje-kun, pu-pu-la e pa-

vo-dës â e bu-kur.

z. **z,**

zo-gu, zá-ni, ze-lli, pa-za-ri

âsht i madh, mu-ra-ti del te

de-ra, a âsht na-na zé-mër

bar-dhë? kam uz-da-jën në tý

zy-re, za-ga-ri, za-lli-na, ba-ba

e ká uz-da-jën në zo-tin,

nje-ri i kèq âsht e ze-za e

vedit, zu-ma-rja ká zâ-nin

e bu-kur.

zh. **zh.**

zha-ba, zhe-lja, zhu-ri, le-tra

âsht bâ zhu-bël, u zhy-ta në

zhi-ri, mos bâ-ni zhur-më,

to-sa û zhytë n'uj, kà pet-kun

zhe-le zhe-le.

zhi-va, zhá-va-ri, bazh-da-ri,

dhi-ja e ká zha-bën e mi-rë,

bar-na-ta-ri pe-shon ba-re,

a bâj-në ka-la-majt zhur-më?

f. **f.**

fe`rra, fe`si, u`fu`lla, ka`raj-
fi`li âsht tu`fa tu`fa! ur`ti`ja
e vëlla`ut â në zâ, mos e
fër`ko fy`tin në gjum! nuk
fi`to`het gjâ.

fa-ra, fí-si, fu-ra, ba-ri-ja i bjen fy-llit, fi-lle-sa âsht gjith he-rë e vë-shtir, ba-ri ká fi-lluem me gu-fuem në fu-shë, fi-ku âsht i madh.

x. **x.**

xe`ti, xê`ne, rrun`xa, mos u
vëj dursh me me`re`qep, ba`tu
ai`ni një zog të zí, za`ma`ku
âsht she`jë i pas`tris, na
xi`ni shju!

xân-si, gu-xo, xu-ne, të xe-tit e ve-rës pjek pê-mët, aj e xên le-pu-rin me qerr, ko-la u rrëxuem nde-për rran-xa të pêm-vet.

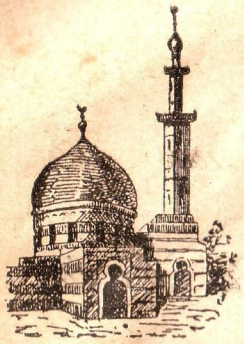

xh. **xh.**

xha`mi, xha`ko`ni, xhu`xhi-
ma`xhu`xhi, xhi`xhi`llo`ja
xhi`xhi`llon, ha`xhi`ja kà
xhy`bën e ma`dhe, xhi`xhi`
ba`no`zi âsht një pe`më.

xho-ka, a-xha, xhe-pi, në xha-
mí fa-lën njer-zit, xhy-mer-ti
âsht mâ i mi-rë se ho-rja-ti,
fë-mi-ja i keq âsht ha-xhár
për ze-mër të na-nës.

th, **th.**

thi`ha, thim`thi, the`pi, baj`ra`mi
kà një thu`pur të tra`shë,
thue`ja fja`lën e mi`rë
gjith`kujt, u`ri`thi çon to`kën
për`pje`të.

tho-ni, dja-thi, tha-na, vi-çi
ká thi-thë lo-pën, tha-nat e
tha-çat nuk ma-roj-në kurr,
ther-mi-jat e bu-kës du-hen
mble-dhë në so-fra-bez.

mb, nd, ng, bl, br, pl, pr, dr, tr.

mlo`dha nji tu`bë lu`le, nde`sha

më nji mik, ngall`njyes hy`ni

në qy`tet, ble`va nji pa`pa`gal,

bri`ma e ça`ka`llit, plu`mi âsht

i ra`ndë, pru`na nji li`bër,

dresh`ta që`nin, tru`ma qet uj.

mb, nd, ng, bl, br, pl, pr, dr, tr.

mbe-ta në shtë-pí, nde-zi zjer-mi

nga-me në li-vall, bloj grunin,

bréu dra-sën, plot-sue-me shkri

met, prû-ni mjal.tën, dri-toj dho

mën, tre-ti të ho-llat.

fl, fr, ft, fll, gl, gr, kl, kll, kr.

flu`tu`roj zo`gu, fru`ni mur`lâ`ni,

fly`ra e tij âsht e zlét, flla`di i

e`rës, gli`get e kamb`vet, gri`ma

e bu`kës, kli`ma e ftof`të,

fl, fr, ft, fll, gl, gr, kl, kll, kr.

flo-ku i bo-rës, fro-ri âsht i

shkur-të, ftof-ti i dim-nit, fllad

i leh-të, gloq-të e sy-nit, gro-pa

e fy-tit, kle-ri besnik, kllo-gjën

në grun, gru-mbull gursh.

sh, shk, zg, thg, sq, shq, zgj, sp, shp, zp, zhb.

ska`mi âsht i keq, shke`pi pet-kat, zga`vra në mür, zhgu`la gozh`dën, sqâ`ni kë`pu`cën, shqy`pe e motsh`me, zgjo`ni i blet`vet, spe`ci i huq, shpi`na e gja`në, zba`to pu`nën, zhbi`je ve`sin e keq.

sh, shk, zg, thg, sq, shq, zgj, sp, shp, zb, zhb.

skje-pi i zo-gut, shku-ma e de-dit, zgi-dhe the-sin, zhgu-ni i mal-co-rit, sqe-lja e durr-sit, shqy-mi pu-lat, zgjâ-je shtë-pin, spa-ta e pun-to-rit, shpa-ta ë kas-trio-tit, zbu-ku-ro-je dho-mën, zhbâ-ne pu-nën.

st. sht. zd. zhd. ngl. ngll, ngr. mbr. ndr. str. shtr, zdr. zhdr.

shë`nët e vje`tit, shta`ma âsht thyem, zde`shi ça`ra`pin, zhdu-ku kë`ndej, ka`li hing`llon,

ngra`ni dja`thin, hy`ni mbre-

ndë, ndroj ve`shën.

st, sht, zd, zhd, ngl, nqll, ngr,
mbr, ndr, str, shtr, zdr, zhdr.

sfa-ni i de-le-vet, shtâ-sa e
ma-dhe, zda-thë nuk ecet
mi-rë, zhdri-vi-llo pê-nin, an-
gli-ja âsht mbret-ne-sha e
de-dit, ting-lli-mi i ku-mbo-
nës, ngrij-ta na-tën, eja mbra-
pa me-jet, ndro-ni pê-ndat,

str. shtr. zdr. zhdr. skr. shkr.

skll. pësht. shëndr.

shraj`va me mish, shtra`ti i em,
zhra`la e fe`sit, shdryje de`rën,
shkro`pa hry`et, shllo`pi te de-
te, pë`shto`va prej re`zi`kut,
shëndri`ti si ha`na.

str, shtr, zdr, zhdr, skr, shkr,
skll, pësht, shëndr.

shtre-ha e de-rës, shtro-ja e
ku-llës, zdra-ma e ka-lit,
zhdri-vi-llo ve-din, skrop ha

qe-ni, shkrum merr dar-ka,
mos skllo-çit të ma-thu-nat,
pë-shte-tu në ka-rri-gë,
shë-ndri-te rru-gën.

a b c ç d dh e ë f g gj

h i j k ll m n nd nj o p

q r rr s sh t th u v x

xh y z zh.

a b c ç d dh e ë f

g gj h i j k l m n

nd nj o p q r rr s sh t

th u v x xh y z zh

A B C D Dh E

Ë F G Gj H I J K

L Ll M N Nd Nj O

P Q R Rr S Sh T

Th U V X Xh Y

Z Zh.

A B C D Dh E Ë F

G Gj H I J K L Ll

M N Nd Nj O P Q

R Rr S Sh T Th U

V X Xh Y Z Zh.

1 2 3 4 5 6

7 8 9 10.

1 2 3 4 5 6

7 8 9 10

1. (nji) *1. nji.*

A-ja âsht e pa-ra gër-më e Al-fa-be-tit. Ban-kat e shko-llës ja-në të bâ-mu-na prej drû-jet. Çi-na-ri â nji la-ndë e ma-dhe-

2. dy. **2. (dy)**

A-rra e hà thal-bin e shndosh-të. Ba-rish-tet mbie-llën në hopsht. Ça-rra-ni-ku âsht një vend kû ru-hen hae-nat.

3, (trí) *3. tri.*

Ci-ri-ko-kat u për-gjaj-në so-rra-vet. Dar-dhat janë pê-më të shndosh-ta. Dho-ma e kla-sës âsht e gjâ-në e e gja-të.

4. katër. **4. (katër)**

Cir`ka kal`më tre`në e dra`sa.
Dra`ndo`ji`lja ká lu`let e bu-
ku`ra. Dhi`ja na ep ta`mbël.

5 (pêsë) *5. pêsë.*

E-ra e for-të rrë-xon ka-lla-mbo-qin. Fu-shat t' o-na bâj-në dri-thë mjaft. Go-ma-ri ko-nde-ndo-het me pak ush-qim t' o-dob-të.

6. gjashtë. **6. (gjashtë)**

El`ma`za pret xha`min. Je-
rra`ve do t'u zhgu`let rrâ`ja.
Gozh`da e he`ku`rit mbër`thën
dra`sat.

7. (shtatë) *7. shtatë.*

Gjarp-pi âsht nji shtâ-së e mnersh-me. Ha-sa-ni shkon për di-të në shko-llë. I-ri-qi stru-ket ndër gar-dhi-qe.

8. tetë. **8. (tetë)**

Gja`ma e de`dit ndi`het larg.
Ha`ra`pi e ká fë`ty`rën e ze-
zë. J`dri`zu i mban li`brat dli`rë.

9. (nandë) *9. nandë.*

Je-bri-ku bâ-het prej dhe-ut. Ka-la-majt xâ-në flu-tu-ra në prend-ve-rë e në verë. Lje-pu-ri i há kamb-të e shpej-ta.

10. dhetë. **10. (dhetë)**

Je`mu`lli`ja âsht e bâ`me prej

le shit. Kall-dra-mit të rru-gës s'onë i ja-në hje-kë gurt. Li-si na ep gy-mby-rin mâ të mi-rin.

11. (njimbdhetë) *11. njimbdhetë.*

Llu-lla e ba-bës ká nji krye drûni. Mi-ni brén ar-kë, raf-ta e ko-mo-hà. Ni-pi i em ká xa-në të ra-vi-zo-jë mi-rë. Nje-ri me-ndon e flet.

12. dymbdhetë. **12 (dymbdhetë)**

Dha-si âsht i dam-shëm për fëmi. Mi-ku i mi-rë vy-en në di-të të vë-shti-rë. Ne-sër do të ni-set ba-ba. Nji-la xe-het me vret.

13. (trembdhetë) *13 trembdhetë.*

O-da kà ka-tër mu-re. Pi-sha rri-tet drej-të si qi-ri. Qe-ni ru-en na-tën shtë-pín. Ro-sa ku-llo-të ndër kë-në-ta.

14. katërmdhetë. **14. (katërmdhetë)**

O-lo-rri re-tho-het me mír. Pi-li-voe-sa flu-tu-ron në kopsht. Zy-te-ti kà shpi-ja të më-dhà. Re-mi âsht në të huq.

15. (pesmdhetë) *15 pesmdhetë*

Rre-na turp-non nje-rin. Si-ta si-të mie-llin im-të. She-ga ká ko-krra të ku-qe mbre-ndë. Ta-si u thy-em.

16. gjashtmdhetë **16 (gjashtmdhetë)**

Rry-pi bâ-het prej lë-ku-re. Si-mi-ti pi-get në fu-rrë. Sha-ti ka bisht të gja-të. Co-pi âsht i rru-mbu-lla-kët.

17 (shtatmdhetë) 17. shtatmdhetë.

Thi-ka ká dor-cën ash-tit. U-llî-ni rri-tet me të vë-shti-rë. Ve-ra vjen mbas prend-ve-ret. Xa-në-si le-xon në li-bër.

18. tetmdhetë. **18. (tetmdhetë)**

Che-si mbu-shet me kry-pë. Ul-lla âsht shtru-em me zhu-ri Vi-çi pin ta-mbël. Xu-ni me râ bo-rë.

19. (nandmdhetë) 19. nandmdhetë

Xha-mi the-het shpejt. Yl-be-ri ká shum njy-re. Zu-ma-rja bâ-het prej ma-su-rit. Zhe-la-ni nuk âsht i pám mirë.

20 njizet. **20. (njizet)**

Xha-mi-ja ka nji mi-na-re. Byl-me-ti bâ-het prej ta-mbe-lit. Zá-ni i byl-by-lit âsht i bu-kur. Zhe-ba á bâ prei lë-ku-res së dhis.

PJESË E DYTË

1. Lutje para mësimi.

Zot i em, plot hirë,
Tý po Të lus me zâ:
M' ep ndihmë qi të xâ
Gjith si â mâ mirë!

2. Perendija mendon për né.

Perendija na ká krijuem shndosh, me sý, gojë, veshë, hundë, kambë e duer. Po, Aj na mban shndedën, na ep ushqimin, si bukë, djath, oriz, mish, peshk etj. Mendën e kemi dhantí prej Tij e Aj na e shndritë për me xanë mirë në shkollë. T' i falna nderës Zotit per ket të mirë, o fëmí, e të bâhena t'urtë, të censhëm e të ndershëm.

3. Tënzot.

Lutjën t' onë po sot, m' e ndie në qiell t' a kande; na rrit nën hije t' Ande, na ruej Ti prá, o Zot!

4. Nadja.

Drita po agon!
Çou ti, o fëmí,
Pse ndeja shtrí

Punë nuk maron.
Zogu qe â çuem
E ushqim kërkon
Kangën tue kënduem
Zotin lavdon.

5. Fëmija i mirë.

Nji djal, emnit Kel, kishte zakon qi tek u çonte në nade heret prej gjumit lutnte Zotin. Mbassi mbaronte lutjën, lante duert, ftyrën, faqet e veshtë me uj të ftoftë e sapun. Mandej merrnte librin e u vente të xajë shka mësuesi i kishte urdhnuem. Rrugës, tue shkuem në shkollë, shkonte qetshëm e nuk u ndalnte kurr të lujë me shokë. Në klasë rrinte urtë, lexonte, shkruente, njehsonte si âsht mâ së mirit. T' i përgjani pra, o fëmí Kelit, pse âsht e mira e uej.

6. Prituesi.

Kush dér vonë rri shtrí, zhelet kanë m' e mbluem, s' ká për t' u përtrí, jetën shkon të mjeruem!

Po kështu për të ndollë ká, jetë në vorfnim do të shkojë, kush rát âsht alá, kúr zogu në kullosë të shkojë!

7. Prindja.

Babë e nanë un kam
Si diell e hanë qi shndritë
Prej nadjet dér n' aksham
Për mue punojnë për ditë.
Po, ata ushqim m' apin
Veshë, mathë e mësim
Zot, po atyne krahin
Ngjitjau për hatër t' im.

8. Ndigjesa ndaj prindën.

Nana e baba e kishin mësuem Zenelin me u ndihmuem të

vorfnevet. Ky duel nji ditë me nji mollë të kuqe në dorë para deret të shtëpís. Aty pari erdh nji fëmí i zbét, zdesh e zbathë e sýt e tij ishin mbushë në lot.

"Do të jét në skam„, mendoj Zeneli, e i duel me të shpejtë para e me buzë në të qeshun i kapi dorën. "Mos ké ndonji nevojë„ ? e pveti Zeneli. "Po„, i përgjegji, "kam nanën e smuet e s' kam ç' t'i ap të njomin gojën„ ! "Oh, për ket mos u trazo ! Merre ket mollë e shko e çoja ! Eja prap deri qi nanën t' a shndoshin Zoti !„

Të tanë shend u nis fëmija i vorfen kah shtëpija. Zeneli i kallxoj s' amës shka i kishte ndollë e ajo e lavdoj e i puthi faqën.

9. Kash' e lashë.

Nji krye të vogël
Cok si gogël,
Nji shkjep û kam
A e din shka jam ?

10. Vëllà e motër.

Motra me vëllá, vëllau me motër, rrin po pá dá brí njaj votër; kështu, vëllau për motër, motra për vëllá, po këtu në Shkodër, cok në zjarm ká rá.

11. Dashtnija vëllaznore.

Më nji qytet të vogël kishte pás rám nji lëgatë e të tre vëllaznit e të dy motrat e Ganxhes ishin të smuet. Këjo e ngrata u rrinte të gjith kohën afër shtratit u binte me hangër e u ipnte baret qi u urdhnonte mjeku. Kaq dhimë kishte për ta sá orë e ças çonte sýt kah qiella e lutnte Perendín qi t' i a shndoshnte.

Nuk kaloj shum e qe i Madhi Zot i a ndigjoj lutjën e saj e i a shndoshi të tanë. Gëzimi i Ganxhes kje i madh e prindja e lavduen për ket dashtní vëllaznore. Përgjani edhe ju, o fëmí, Ganxhes për me pasë dashtní vëllá me motrë, pse kështu na urdhnon Krijuesi i qiellës e i tokës.

12. Mica.

Micë dhe në dimin
Rri tue u lpí !
Shka kje ?
Kam ndyem shpinën
Tue ndejun në hí !
A sheh ?
Dlirë do të rrí
Pse ndrysh' â mnerë !
Kështu bre !
Edhe ti, o fëmí
Do të jésh përherë !
Xen deh !

13 Fëmija i dlirtë.

Kasemi ishte nji djal i mirë, prandej gjithkush e donte e e afronte. Tue shkuem rrugës u ruente mos të ndyejë këpucët ndër balta. Petkat e tija ishin gjithherë të kërpituna e të mbajtuna dlirë. Duert e faqet i kishte gjithherë të lame e flokët e krehun.

Me shokë ishte gojë ambël, shkonte mirë e u ndihmonte ndër nevojë të tyne. U gjindte me kohë gjithherë në shkollë, rrinte qetshëm, ishte i ndërshëm e xente mâ së mirit. T' i përgjani prá Kasemit, o fëmí, për në daçi qi të jeni nji ditë e mira e uej, gëzimi i prindes e dobija e atdheut.

14. Gjyshi e nipi.

"Gjysh ndopak ti a më do ? Të lutëm qitash më difto ! Un ket m' e dijtë due, shka ti ndien për mue.

"Po, un tý po të tham, kend mâ të dashtun s'kam, me bír nuk dí me të dá, të bâhesh i mirë ti prá !„

15. Shtëpija.

Kúr Ndoci del prej shkollet, niset fill e shkon në shtëpí. Aty gjenë nanën, motrat, vëllaznit e gjyshin e gjyshën qi gëzohen kúr e shofin. Kah mbramja këthen prej punet edhe baba e i kallxon shka ká xanë në shkollë.

Prindja mundohen për m' e mbajtë, m' e veshë, m' e mbathë e m' e rritë për nderë, veç edhe Ndoci kúr ká m' u rritë ká me i u bâm ndihmë në pleqní. Fëmít e kanë me detyrë të duen prindën, gjyshin, gjyshën, vëllaznit e motrat e mos t' i a u prishin zemrën kurr.

16. Shtëpís s' eme.

Nuk të shaj s' e vogël
Më duket ndër tjera
Nuk të shaj se dera
Âsht me pak lulzim.
Ngjat prindvet të dashtun
Me vëllá, me motrë
Ndejun më nii votrë
Më tý gjej pushim.
Për mue të gjith tjerat
Më duken krejt shkretí,
Jo njiket shtëpí
Zëmra cok s' m' a ndrron.

17. Të dámt e kohës.

Nji ditë i tha i ati Hysenit: "Më difto shka ké xanë ti ket javë në shkollë !„ — "Na kemi xanë sá dit ká java, sá muej ká vjeti, emnat e tyne etj. — "M' i thuej prá ditt e javës !„ — E Hane, Marte. Merkuere, Ejte, Prende, Shtunde, e Diele. — Mirë, sá janë këto prá ! — "Shtatë„ — "Më difto tash muejt e vjetit !„ — Kallnduer, Fruer, Marc, Prill, Maj, Qershuer, Korrik, Gusht, Shtatuer, Tetuer, Nanduer e Dhetuer„ — "Sa janë këta prá !„

— "Dymbdhetë„ Stinët e motmotit a i keni xanë ?„ — "Po, babë, gati harrova !„ — "Cillat janë ?» — "Prendvera, Vera, Vjeshta e Dimni.„ Mirë, jam kondën me tý.

18. Prendvera.

Dymet bora ... Kanë lulzuem
Fush' e mal për bukurí !
Bleta mjaltën tue kërkuem.
Ndepër lule fluturon ;
E bylbyli mbi qërshí
Lavdet Zotit i këndon !

19. Kingjat në livall.

Kushën e mori në prendverë i ati me vedi te bulku i tij. Tue u endë andej e këndej me babën, pau ajo ndër livalle dele tue kullotë me kingja të tyne. Ata e kishin leshin kaçurrel e u sillshin e lodroshin me shoqi shojnë. Shpesh i u avitshin nanavet e pishin tambël.

Mbi ta rrishin trinckat e i cikatshin në shpinë. Tek sa kingjat u largoshin prej nanavet, ato tue bertitë "bêee„ i thirrshin me këthyem. Kusha u knaqnte tue e pám e i u fal nderës t' et qi e kishte marrë me vedi.

20. Lulet e zogjt nder prozhme e fusha.

E njell belbyli të bukurën prenderë, në prozhëm me mall mbi gemba rri tue kënduem ; e diftojnë kreshët e nalta e fusha e blerë, me gjeth e me bár të njomë për gjith kah mbluem. Drandofillja e kallxon me të kandshmen erë, me boça qi lulishtën kanë gazmuem ; e njell me vedi, bjen nji e lehtë duhí, qi fryen tue dhanë natyrës jet' e risí.

21. Vera

Verën Ti vetë Zot m' a ké falun,
Në kopsht e ndër ara kokrrat kanë dalun;

Kallxijt zverdhohen, piqen mbi dhé.
Pemët marrin të pjekun, apin shujtë né,
Me rreze dielli të gjith shkahen xén,
Me të ftoftë të vet uji freskon dhén.

22. Të pjekunt e frytevet.

Vera âsht shtina mâ e xéta e motmotit e dita vjen tue u zgjatë e nata tue u shkurtuem. Më ket kohë piqen pemët njena mbas tjetrës si dredhzat, zerdelijat, pjeshkat, fiqt, rrushi, pjepnat. sharqijt etj. Ndër livalle kositet bari, korren grunet, bâhen lamijet, kû shihet gruni nën kambë të kualvet qi siellen rrotull.

Në verë mbyllen shkollat e fëmít lehen në pushim ndepër shtëpija, për mos me i randuem të xétit. Prindja pasun i dërgojnë fëmít ndepër vende të shndoshta e ndër bjeshkë të nalta, për me përtrí shndedën. Në kohë të mbramës se i cilli këqyrë me dalë ndepër oborre, lulnaje, fusha për me mujtë kështu me gëzuem freskín.

23. Të zbetuemt e bimës.

Gjjithnji mâ të ftofta rrezet i lëshon dielli, lulet thahen mbí tokë e digjet bari, a thuem se zjarm po i ipet, duket qielli. Kallxijt piqen, merr fusha nji njyrë ari ndepër pikë të zhegut tue u djegë si kthnilli. Arave djersë e muend derdhë katundari, qi në verë shkon gadi dimnit tue u bâm për kúr të shgrehet mbi tokë borë e murlâ.

24. Vjeshta.

Vjeshta mbrrini, pêmët janë pjekë,
Të mbledhim kokrrat tue kënduem;
Kush verës punën e ká ndjekë,
Me djersë të ballit, ká me gzuem.
Kujt gjâ të mangut s' ká me i lanë,
Punës, ndihmë Zoti ká me i dhanë.

25. Të zveshunt e bimvet.

Vjeshta mund të thohet se âsht koha e prendimit të motmotit e dita shkurtohet e nata zgjatohet. Në ket kohë vjelen vëneshtat, korren kollomeqet e shtihen nder koteca. Arët bâhen mazí: miellet gruni, elbi, thekna, tershana e asulli.

Dallndyshat nisen e shkojnë ndër vende të xéta ashtu edhe shpendt tjerë qi nuk munden me i qindruem të ftoftit. Dimni nisë m' u ndiem e shpesh hapet si ndjegullinë për rreth.

Gjetht bien prej bimvet e ernat fillojnë me fryem me duhí, shperthen shju, shtergata e breshní. Në nade ndjehë brymë mbi faqe të botës e n' e mbrame bân cegem e gjith shkahi çfaqë dimnin e afërm.

26. Të shdukunt e lulevet.

Vjeshta me pemë na gëzon; ndeper gjeth të zbét me vile të shndoshta vneshta zbukurohet. Ajri nisë m' u freskuem, s'bân mâ të xét, frytin e djersës buqari mbledh e gëzohet. Çërdhjet, zogjt, xjer dallndysha e me krahë të lét, me fluturim të shpejtë m' u nisë gatohet; Marojnë lulet, mbi gemba gjetht janë thá, ernat me fryem fillojnë e shju me rá

27. Dimni.

Bora malet i ká mbluem
Gjetht e landvet janë maruem.
Mjeri aj qi shpí nuk ká,
Pse shum të vështira ká me pá
Të vorfnit dhimshëm njitja dorën
Sidomos kúr të shifish borën.

28. Stina mâ e vështira e motmotit.

Dimni âsht stina mâ e vështira e motmotit e në ket kohë âsht dita e shkurtë e nata e gjatë. Murlâni qi frynë, shju e bora qi bjen e akulli qi ngrihet përftojnë të perbâmt e nji ajri të ftoftë,

Ndër shtëpija do të ndezet zjarm ndër votra, do të mbyllen duer e dritsore.

Baktija do të mbahet në grazhd e rrall mund të lshohet në fushë, pse nuk gjenë bár të haejë. N' e mbrame të gjith mist e shtëpís mbidhën për rreth votre, ose tue kenë nata e gjatë, rrinë e punojnë. Ndollë edhe qi gjyshi, gjyshja apo nana u kallxon fëmivet prralla.

Ndër dit të dimnit kúr âsht të ftoftë i madh, të vorfnit gjindën ngusht, për ket arrsy të pasunit e kanë me detyrë t'u ndihmojnë. Atyne u ndihmohet tue u dhanë të holla, drû, qymbyr, bukë a[illegible] ndonji send tjetër usliqimi. Aj qi nuk u ep të vorfnevet, nuk kiyen detyrën qi na ká vúm Perendija.

29. Pushimi i bimvet

Për ditt mâ tepër të ftoftit egërcon, gjithshka mblidhet e struket kah trishtimi; uji ngrihet e bryma dhén e mblon. Murlânit të rrebtë pá prám i ndihet ushtimi, and' e kand bora fushë e mal zbardhon. E m' ato dit mâ tepër keq randon vobsimi; âsht ky dimni; në tê bima rri si fjetë, për me marrë m' atë gjum ushqim, fuqí e jetë.

INSTITUTI PEDAGOGJIK DYVJEÇAR
BIBLIOTEKA
Nr. Inv. 751